

Diederik Bosscha, Chris Jan Geugies & Huub Purmer

Voor de
docent die
ook student
durft te zijn.

your ideal classroom

Een boek over het ontwerpen &
faciliteren van onderwijs dat raakt

Colofon

EEN UITGAVE VAN

Dock20

TITEL

Your Ideal Classroom

Een boek over het ontwerpen & faciliteren van onderwijs dat raakt

AUTEURS

Diederik Bosscha, Chris Jan Geugies & Huub Purmer

GRAFISCH ONTWERP

Marloes de Laat Grafisch ontwerp

FOTO'S

La Luuz Fotografie

DRUK

Booxs, 1e druk 2019

Booxs, 2e druk 2020

ISBN

978-90-9032363-3

CREATIVE COMMONS

Wij stimuleren anderen om ons werk te kopiëren, te verspreiden en verder te brengen. Want samen worden we slimmer.

© 2019 Dock20

www.dock20.org

Inhoud

Inhoud

Colofon	2
Voorwoord	6
De reis van Dock20	11

1. Ons ideale onderwijs

Wat is volgens ons een ideale leeromgeving?	16
Onze 9 uitgangspunten	17
1. Leren gaat over mensen	19
2. We gebruiken de wijsheid, kennis en ervaringen van de groep	21
3. We vragen om betrokkenheid en eigenaarschap	23
4. We schakelen tussen hoofd, hart en handen	25
5. Be over-prepared and under-structured	27
6. We zorgen voor onszelf, elkaar en de ruimtes waarin we leren	29
7. We hebben niet alle antwoorden, maar stellen wel de juiste vragen	31
8. We luisteren om te leren	33
9. We nodigen plezier en ontspanning uit	35
De Four Fold Practice	36
De ruimtes waarin wij leren	40
Het Two Loop Model	46
Het Chaordisch Pad	52
Conclusie	56

2. Ontwerpen van onderwijs dat raakt

Ontwerpen van onderwijs dat raakt	61
Onze ontwerpprincipes	62

Ontwerpmethodieken	65
1. IDoARRT	66
2. Leerbogen	70
3. Het 5E-Model	76
4. Waarderend Onderzoek	81
5. The Diamond of Participation	84
Conclusie	87

3. Faciliteren van onderwijs dat raakt

Faciliteren van onderwijs dat raakt	91
De docent als leraar, coach, begeleider, host ...	92
Methodieken	
1. Check-in en Check-out	95
2. Blind Tekenen	99
3. Het Vacaturebord	102
4. Open Space	106
5. Kenniscafé	114
6. Wereldcafé	118
7. Harvesting	121
8. Vissenkom	124
9. Waarderend Interview	128
10. 1-2-4-All	133
11. Troika Advies	135
12. Journaling	137
13. Energizers	141
14. Hulpvragenmarkt	143

4. Oké... en nu?

Dit hoofdstuk is voor jou en wordt daarom geschreven door jou!	147
Nawoord	168
Drie mannen met een missie	170

Hallo lerende,

Als kind ging je naar de basisschool. Je was leerling op een middelbare school. Je deed als student een vervolgopleiding. En de kans is groot dat jij als lezer van dit boek nog steeds actief bent binnen het (hoger) onderwijs.

Er is vrijwel niemand in Nederland die geen persoonlijke ervaring heeft met onderwijs. Dat maakt onderwijs zo bijzonder. We hebben allemaal beelden bij de woorden school, klaslokaal en docent. Ons idee over onderwijs is vaak sterk gekleurd door onze eigen schoolcarrière en door wat algemeen wordt gezien als 'goed onderwijs'.

Dit boek is een poging om ons beeld van onderwijs een beetje op te rekken. Om te ontdekken wat er nog meer mogelijk is. Om te helpen aannames over onderwijs los te laten, zodat er ruimte ontstaat voor nieuwe invalshoeken en ideeën.

Dit boek is bedoeld voor de onderwijsprofessional bij wie het knaagt, die worstelt, die zoekt. Die in zijn eigen lespraktijk het idee heeft dat het anders kan, dat het anders moet. Het is voor de onderwijsprofessional die graag nieuwe dingen uitprobeert, wil vernieuwen en innoveren. En die daar niet genoeg van krijgt.

Het is ook geschreven voor de onderwijsmanager die zich verantwoordelijk voelt voor haar docententeam en haar leerlingen en studenten. Die de noodzaak voelt om iets in gang te zetten, maar misschien nog zoekende is welke manier daarbij passend en effectief is.

In dit boek nemen wij je mee in onze reis tot dusver. Een decennium lang experimenteren we nu met nieuwe manieren van leren en onderwijs. We willen de inzichten delen die we in al die jaren hebben opgedaan. Daarbij voelen we ons trots en dankbaar dat we dit werk mogen doen en dat dit zo velen heeft geïnspireerd om hun onderwijspraktijk een beetje mooier te maken.

De reis van Dock20

Onze reis begon ruim tien jaar geleden met een aantal mensen die geloofden dat onderwijs en leren veel betekenisvoller kon zijn. We kwamen regelmatig bij elkaar om onze dromen te delen en besloten al snel de daad bij het woord te voegen door aan de slag te gaan. Op 16 november 2007 werd het startschot gegeven. Dat gebeurde in kasteel Groeneveld tijdens een groots openings-evenement. In de hoofdrol een grote gele Amerikaanse schoolbus: de stichting voor onderwijsvernieuwing was onderweg. In die tijd was Antonie Kamerling ambassadeur van Dock20 en hij was nauw betrokken bij de eerste Dock20 projecten, tot het tragische einde van zijn leven in 2010.

Het hart van Dock20 wordt gevormd door collectieve leerervaringen. Programma's voor groepen mensen die op ontdekkingstocht willen gaan. We begonnen met jongerenprojecten buiten de muren van het onderwijs-systeem. Een van die programma's was **Walk Your Talk**: een persoonlijke leiderschapsreis op basis van Theorie U. Met *Walk Your Talk* daagden we deelnemers uit op zoek te gaan naar wat hen beweegt en dat te vertalen naar concrete stappen in hun levens. De Haagse Hogeschool was de eerste onderwijsinstelling die ons uitnodigde om binnen het curriculum een vak over persoonlijk leiderschap te maken. We merkten dat dit thema in die tijd nog vrij onbekend was en we kwamen veel scepsis tegen bij docenten. Toch hoorden we ook andere geluiden: *'Eindelijk een programma dat de student centraal stelt'* en *'dit is de missing link in het onderwijs'*. Voor ons was het belangrijk om te merken dat onze studenten laaiend enthousiast waren. We grepen dit aan om het vak op te schalen en een minor te ontwikkelen genaamd **Exploring Leadership**. Dit is tot de dag van vandaag een succesvol programma bij zowel Nederlandse als internationale studenten.

Onze onorthodoxe programma's trokken ook de aandacht van summer-schools, die de laatste jaren enorm in opkomst zijn. De Hogeschool Utrecht en Nyenrode Universiteit volgden met de vraag of we een internationaal summer-schoolprogramma wilden ontwikkelen. Dat kreeg de naam **Leadership for Sustainable Innovations**. Dit programma wordt nog steeds jaarlijks in de zomermaanden georganiseerd voor studenten uit de hele wereld. Vanaf toen ging het snel.

Steeds vaker stelden docenten ons vragen: *"Jullie studenten zijn zo enthousiast, wat doen jullie anders?"* In 2013 besloten we daarom onze kennis en kunde in de vorm van een training over te dragen aan collega's. Een training waarin docenten leren om meer participatief onderwijs te geven. Waarbij het klassieke frontale onderwijs verrijkt wordt met werkvormen en methodieken die aanwezige kennis, kunde en energie in de groep activeren. Waarbij je leert studenten op hun leerbehoefte aan te spreken zodat ze gemotiveerd aan de slag gaan.

Your Ideal Classroom was geboren: een tweedaagse training voor docenten waarin zij op zoek gaan naar een ideale omgeving om te leren. Hoewel we moesten wennen aan onze nieuwe rol als trainer van docenten, wordt deze training inmiddels elke maand wel ergens op een hogeschool aangeboden, en organiseren we meerdere keren per jaar een training met open inschrijving.

Sinds 2015 worden we steeds vaker uitgenodigd om (hoge)scholen te ondersteunen bij het trainen van docenten en het ontwerpen van curricula. Wat ooit begon bij een kasteel en een wandeling met enthousiaste, jonge mensen, is uitgegroeid tot een integraal en compleet aanbod om onderwijsinstellingen te ondersteunen bij de transitie naar het onderwijs dat past in deze snel veranderende tijd.

In 2020 is de wereld van online onderwijs razendsnel onze werkelijkheid geworden. We weten hoe statisch en onpersoonlijk online onderwijs kan zijn. Het boek **Your Online Classroom** is een aanvulling op dit boek en helpt jou in het creëren van dynamische en verbindende online leerervaringen.

Tot slot buigen wij diep voor alle mensen die met hun dromen, enthousiasme, ondersteuning, ondernemerschap en vriendschap hebben meegebouwd aan Dock20 tot wat het nu is: een prachtige organisatie die midden in het onderwijs staat, die nog steeds durft te dromen en die samenwerkt met tal van scholen om het onderwijs mooier, betekenisvoller en leuker te maken:

Arjen Bos, Paul Engel, Nanda Engel, Antonie Kamerling, Manuela Hernandez, Janine Vermeulen, Maartje van Rossum, Pablo Gonzales, Iris Dercksen, Leander de Rooij, Jurriaan Mensch, Thomas Vaassen, Thieu Besseling, Valentine Giraud, Linda van Laarhoven, Marije van Zomeren, Marien Baerveldt, Michel Groenenstijn, Mark Smolenaars, Adela Garabal Gómez, Michael Makowski, Maaïke Boumans, Cilia Born, Simon Kavanagh, Andy Sontag, alle MoveMakers en vele, vele anderen.

**Diederik Bosscha,
Chris Jan Geugies en
Huub Purmer.**